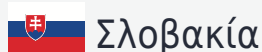

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει;

Περιεχόμενο που παρέχεται από

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Η βασική εθνική πηγή του σλοβακικού ιδιωτικού διεθνούς δικαίου είναι ο νόμος αριθ. 97/1963 περί διεθνούς ιδιωτικού και δικονομικού δικαίου («νόμος περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου»), ο οποίος, μέσω κανόνων σύγκρουσης νόμων στα άρθρα 3–31, καθορίζει το εφαρμοστέο δίκαιο σε συγκεκριμένους κλάδους του δικαίου (ικανότητα άσκησης δικαιωμάτων και προσφυγών, κύρος προσφυγών, ουσιαστικό δίκαιο, δίκαιο συμβάσεων, εργατικό δίκαιο, κληρονομικό δίκαιο, οικογενειακό δίκαιο). Ο νόμος περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου ισχύει μόνο όταν δεν προβλέπεται άλλως από άμεσα εφαρμοστέο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή διεθνούς συνθήκης δεσμευτικής για τη Δημοκρατία της Σλοβακίας ή —ειδικότερα— από νομική πράξη με την οποία μια τέτοια συνθήκη τίθεται σε εφαρμογή. Αυτό σημαίνει ότι όπου γίνεται αναφορά στον νόμο περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου παρακάτω, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι αυτός ισχύει μόνο σε περίπτωση απουσίας διεθνούς ή ενωσιακής νομοθεσίας.

Το σλοβακικό δίκαιο περιλαμβάνει ανεξάρτητους κανόνες σύγκρουσης νόμων και σε άλλες νομοθετικές πράξεις, πέραν του νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, ενδεικτικά:

- Νόμος αριθ. 513/1991 («Εμπορικός Κώδικας»). Εκτός από τον κανόνα σύγκρουσης νόμων που περιέχεται στο άρθρο 22 του εν λόγω νόμου, ο Τίτλος III περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις σχετικά με ενοχές στο πλαίσιο του διεθνούς εμπορίου, οι οποίες πρέπει να εφαρμόζονται συμπληρωματικά προς άλλες διατάξεις σε περιπτώσεις συμβάσεων με στοιχεία αλλοδαπότητας
- Νόμος αριθ. 311/2001 («Εργατικός Κώδικας»), άρθρο 241α παράγραφος 7 (εφαρμοστέο δίκαιο για να προσδιοριστεί κατά πόσο ένας εργοδότης είναι διευθύνων εργοδότης, σε περίπτωση που ο τελευταίος υπόκειται στο δίκαιο άλλου κράτους μέλους)
- Νόμος αριθ. 8/2008 για τις ασφαλίσεις, άρθρο 89 (εφαρμοστέο στα ασφαλιστικά συμβόλαια δίκαιο)
- Νόμος αριθ. 191/1950 για τις συναλλαγματικές και τις επιταγές («νόμος περί συναλλαγματικών και επιταγών»), που προβλέπει ειδικές διατάξεις σχετικά με το διεθνές δίκαιο για τις συναλλαγματικές (άρθρο 91 κ.ε.) και τις επιταγές (άρθρο 69 κ.ε.).

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

(α) Συμβάσεις του ΟΗΕ: Σύμβαση περί διεκδικήσεως διατροφής εις την αλλοδαπήν, 20.6.1956 Σύμβαση της Βιέννης σχετικά με τις Προξενικές Σχέσεις, 24.4.1963

(β) Συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης: Ευρωπαϊκή Σύμβαση περί πληροφόρησης επί του αλλοδαπού δικαίου, 7.6.1968 Πρόσθετο πρωτόκολλο στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση περί πληροφόρησης επί του αλλοδαπού δικαίου, 15.3.1978 Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Αναγνώριση και Εκτέλεση Αποφάσεων σε Θέματα Επιμέλειας των Τέκνων και για την Αποκατάσταση της Επιμέλειάς τους, 20.5.1980

(γ) Συμβάσεις της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο: Σύμβαση για την πολιτική δικονομία, 1.3.1954 Σύμβαση για τη λήψη μαρτυρικών αποδείξεων στην αλλοδαπή σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, 18.3.1970 Σύμβαση περί αναγνώρισης διαζυγίων και δικαστικών χωρισμών, 1.6.1970 Σύμβαση για την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων για υποχρεώσεις διατροφής, 2.10.1973 Σύμβαση για την επίδοση και κοινοποίηση στο εξωτερικό δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, 15.11.1965 Σύμβαση για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών, 25.10.1980 Σύμβαση για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία στον τομέα της διεθνούς υιοθεσίας, 29.5.1993 Σύμβαση περί κατάργησης της απαίτησης επικύρωσης των αλλοδαπών δημοσίων εγγράφων, 5.10.1961 Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία όσον αφορά τη γονική μέριμνα και μέτρα για την προστασία των παιδιών, 19.10.1996 Σύμβαση για διεθνή πρόσβαση στη Δικαιοσύνη, 25.10.1980

(δ) Συνθήκες ενοποίησης των κανόνων περί σύγκρουσης νόμων: Σύμβαση για το εφαρμοστέο δίκαιο στα τροχαία ατυχήματα, 4.5.1971 Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών, 19.10.1996

(ε) Συνθήκες ενοποίησης των άμεσων κανόνων ουσιαστικού δικαίου: Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τις συμβάσεις διεθνών πωλήσεων αγαθών, 11.4.1980 Σύμβαση για την περίοδο παραγραφής στις διεθνείς πωλήσεις αγαθών, Νέα Υόρκη, 14 Ιουνίου 1974, η οποία τροποποιήθηκε από πρωτόκολλο της 11ης Απριλίου 1980

(στ) Συνθήκες διαιτησίας: Σύμβαση για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, 10.6.1958 Ευρωπαϊκή σύμβαση για τη διεθνή εμπορική διαιτησία, 21.4.1961

(ζ) Συνθήκες για τις διεθνείς μεταφορές: Σύμβαση περί του συμβολαίου για τη διεθνή οδική μεταφορά εμπορευμάτων, 19.5.1965 Σύμβαση για τις διεθνείς σιδηροδρομικές μεταφορές, 9.5.1980, όπως τροποποιήθηκε από το πρωτόκολλο της 20.12.1990

(η) Άλλες ουσιώδεις από νομική άποψη συμβάσεις για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο: Αλλαγές στο καταστατικό της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο της 15ης Ιουλίου 1955, 30.6.2005 Σύμβαση UNIDROIT για τα κλεμμένα ή παρανόμως εξαχθέντα πολιτιστικά αγαθά, 24.6.1995 Σύμβαση αστικού δικαίου για τη διαφθορά, 4.11.1999 Συμφωνία για τη μεταφορά των σορών, 26.10.1973

(θ) Συμβάσεις δεσμευτικές για τη Σλοβακική Δημοκρατία σχετικά με τη συνεργασία σε νομικά ζητήματα: Σύμβαση για τη ρύθμιση των σχετιζομένων προς τις επενδύσεις διαφορών μεταξύ κρατών και υπηκόων άλλων κρατών, 18.2.1965 Καταστατικό της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (τέθηκε σε ισχύ από τις 15 Ιουλίου 1955, τροποποιήθηκε την 1η Ιανουαρίου 2007), 31.10.1951 Σύμβαση για την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, 26.9.1927 πρωτόκολλο περί ρητρών διαιτησίας, 24.9.1923 Σύμβαση για την επίλυση μέσω διαιτησίας διαφορών αστικού δικαίου που προκύπτουν από σχέσεις οικονομικής και επιστημονικής-τεχνικής συνεργασίας, 26.5.1972 Σύμβαση για την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων για υποχρεώσεις διατροφής, 15.4.1958 Σύμβαση για το νομικό καθεστώς, τα προνόμια, και τις απαλλαγές διακρατικών οικονομικών οργανισμών που δραστηριοποιούνται σε συγκεκριμένα πεδία συνεργασίας, 5.12.1980

(ι) Συνθήκες περί πνευματικής ιδιοκτησίας και βιομηχανικού δικαίου (ενδεικτικά): Σύμβαση των Παρισίων για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, 20.3.1883 Σύμβαση της Βέρνης για την προστασία λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, 9.9.1886

Άλλες συμβάσεις δεσμευτικές για τη Σλοβακική Δημοκρατία διατίθενται στον ιστότοπο του σλοβακικού Υπουργείου Εξωτερικών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων www.mzv.sk.

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

1. Συνθήκη μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Ουγγαρίας περί δικαστικής αρωγής και διευθετήσεως των νομικών σχέσεων σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις, 28.3.1989

2. Συνθήκη μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Πολωνίας περί δικαστικής αρωγής και διευθετήσεως των νομικών σχέσεων σε αστικές, οικογενειακές, εργατικές και ποινικές υποθέσεις, 28.3.1989

3. Συνθήκη μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών για τη δικαστική συνδρομή και τις νομικές σχέσεις σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις, 12.8.1982
4. Συνθήκη μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας για τις αμοιβαίες νομικές σχέσεις σε αστικές υποθέσεις, για έγγραφα και νομικές πληροφορίες με τελικό πρωτόκολλο, 10.11.1961
5. Συνθήκη μεταξύ της Σλοβακικής Δημοκρατίας και της Τσεχικής Δημοκρατίας περί δικαστικής αρωγής που παρέχουν δικαστικοί φορείς και περί διευθετήσεως ορισμένων νομικών σχέσεων σε αστικές και ποινικές υποθέσεις, 29.10.1992
6. Συνθήκη μεταξύ της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Τσεχοσλοβακίας και της Σοσιαλιστικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας περί διευθετήσεως των νομικών σχέσεων σε αστικές, οικογενειακές και ποινικές υποθέσεις, 20.1.1964

2 Εφαρμογή των κανονων που διεπουν τη σύγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Ο προσδιορισμός του συναφούς νομικού κανόνα και η εφαρμογή του σε μια συγκεκριμένη νομική σχέση είναι ζήτημα που εμπίπτει στην αρμοδιότητα δικαστικής αρχής, η οποία αποφαινεται αυτεπαγγέλτως βασιζόμενη στην αρχή ότι οι διάδικοι σε μια νομική διαφορά δεν χρειάζεται να επικαλούνται ή να αποδεικνύουν το δίκαιο που ισχύει στην περίπτωση τους. Από άποψη εφαρμογής, το σλοβακικό δίκαιο κάνει διάκριση μεταξύ αναγκαστικών και ενδοτικών κανόνων σύγκρουσης νόμων. Οι αναγκαστικοί κανόνες σύγκρουσης νόμων είναι κανόνες που πρέπει να εφαρμόζονται από τον δικαστή ανεξάρτητα από την επιθυμία των διαδίκων ή από το αν οι διάδικοι έχουν επικαλεστεί το εν λόγω δικαίωμα. Οι ενδοτικοί κανόνες —οι οποίοι χρησιμοποιούνται συνήθως σε υποθέσεις συμβάσεων στο σλοβακικό δίκαιο— είναι κανόνες δικαίου που μπορούν να παρακαμφθούν ή να τροποποιηθούν με συμφωνία των οικείων διαδίκων.

2.2 Παραπομπή

Το σλοβακικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο νοεί την παραπομπή στο πλαίσιο των κανόνων σύγκρουσης νόμων ως παραπομπή στο σύστημα δικαίου του εκάστοτε κράτους στο σύνολό του, περιλαμβανομένων των κανόνων σύγκρουσης νόμων. Ο γενικός κανόνας στον νόμο περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (άρθρο 35) είναι ότι μια παραπομπή μπορεί να γίνει αποδεκτή εφόσον οδηγεί σε εύλογη και δίκαιη διευθέτηση του ζητήματος. Κατά τη λήψη απόφασης σχετικά με την αποδοχή ή την απόρριψη της διαγραφής και της περαιτέρω διαβίβασης, το δικαστήριο μπορεί να λάβει υπόψη μόνον πραγματικά ή νομικά στοιχεία δυνάμενα να επηρεάσουν την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου, όχι όμως και στοιχεία δυνάμενα να επηρεάσουν την πραγματική ουσιαστική επίλυση της υπόθεσης. Στο σλοβακικό δίκαιο, η παραπομπή γίνεται αποδεκτή σε υποθέσεις που σχετίζονται με το δίκαιο προσωπικής κατάστασης, το οικογενειακό και κληρονομικό δίκαιο. Σε υποθέσεις συμβάσεων, η παραπομπή εφαρμόζεται μόνο κατ' εξαίρεση, ενώ εξαιρείται ρητά σε υποθέσεις επιλογής δικαίου (άρθρο 9 παράγραφος 2 του νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου). Ο νόμος περί συναλλαγματικών και επιταγών περιλαμβάνει ειδική διάταξη η οποία προβλέπει ότι η παραπομπή πρέπει να γίνεται δεκτή χωρίς το δικαστήριο να χρειάζεται να εξετάσει την απαίτηση για εύλογη και δίκαιη επίλυση (άρθρα 69 και 91 του νόμου περί συναλλαγματικών και επιταγών).

2.3 Μεταβολή του συνδεδετικού στοιχείου

Το σλοβακικό δίκαιο δεν περιλαμβάνει κάποιον γενικό κανόνα αναφορικά με τις συνέπειες της μεταβολής του συνδεδετικού στοιχείου. Εάν ο σλοβακικός κανόνας περί σύγκρουσης νόμων δεν καθορίζει το εφαρμοστέο χρονικό σημείο στο οποίο το συνδεδετικό στοιχείο πρέπει να αξιολογηθεί, τότε τα σλοβακικά δικαστήρια συνάγουν το εν λόγω σημείο από άλλο συνδεδετικό στοιχείο ή ανατρέχοντας στη νομολογία. Ωστόσο, κατά κανόνα, το εφαρμοστέο χρονικό σημείο είναι ο χρόνος κατά τον οποίο προκύπτει η νομική κατάσταση ή, πιο συγκεκριμένα, η ημερομηνία εκκίνησης της διαδικασίας ανάλογα με τις συγκεκριμένες περιστάσεις της υπόθεσης.

Η αλλαγή καθεστώτος είναι συνηθισμένο φαινόμενο για τα κινητά περιουσιακά στοιχεία. Η τροποποίηση του

κριτηρίου του εφαρμοστέου δικαίου λόγω γεωγραφικής θέσης (τοποθεσία) καλύπτεται από το άρθρο 6 του νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, ο οποίος κάνει διάκριση μεταξύ κινητών περιουσιακών στοιχείων εν γένει και κινητών περιουσιακών στοιχείων τα οποία μεταφέρονται δυνάμει σύμβασης (αγαθά που διαμετακομίζονται). Στην περίπτωση των κινητών περιουσιακών στοιχείων εν γένει, το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκονταν τα περιουσιακά στοιχεία κατά τον χρόνο που προέκυψε το γεγονός από το οποίο γεννάται ή παύει το δικαίωμα. Εντούτοις, σύμφωνα με τη νομολογία, το περιεχόμενο και τα αποτελέσματα ενός ουσιαστικού δικαιώματος το οποίο αποκτάται στο πλαίσιο άλλου δικαίου (λ.χ. μεταβίβαση δικαιωμάτων τα οποία αποκτώνται σε μια χώρα σε ισοδύναμη κατηγορία σε άλλη χώρα) πρέπει να αξιολογούνται δυνάμει του δικαίου της νέας (τρέχουσας) τοποθεσίας των περιουσιακών στοιχείων.

Το συνδετικό στοιχείο σε περιπτώσεις μεταφοράς περιουσιακών στοιχείων (όταν η μεταφορά των περιουσιακών στοιχείων πρέπει να βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη) είναι το δίκαιο του τόπου από τον οποίο απεστάλησαν τα περιουσιακά στοιχεία. Το ζήτημα της αλλαγής συνδετικών στοιχείων για κινητά περιουσιακά στοιχεία μπορεί επίσης να προκύψει σε σχέση με την παραγραφή. Ειδικά για τον σκοπό αυτό, στο άρθρο 8 του νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου διευκρινίζεται ότι η παραγραφή διέπεται από το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκονταν τα περιουσιακά στοιχεία κατά την έναρξη της περιόδου παραγραφής. Ωστόσο, δεν απαγορεύεται στον αποκτώντα ένεκα παραγραφής να βασίζεται στο δίκαιο του κράτους όπου πραγματοποιήθηκε η παραγραφή, εφόσον από τον χρόνο από τον οποίο τα περιουσιακά στοιχεία ήταν στο εν λόγω κράτος, πληρούνταν όλες οι προϋποθέσεις παραγραφής δυνάμει του δικαίου του εν λόγω κράτους. Εάν τα περιουσιακά στοιχεία έχουν μεταφερθεί με επιτυχία στην επικράτεια περισσότερων του ενός κράτους, τότε οι προϋποθέσεις αξιολογούνται είτε βάσει του δικαίου του τόπου όπου τα περιουσιακά στοιχεία βρίσκονταν κατά την έναρξη της περιόδου παραγραφής, είτε βάσει του δικαίου του τόπου όπου τα περιουσιακά στοιχεία βρίσκονταν συνεχώς καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου που σχετίζεται με την παραγραφή.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Αναγκαστικοί κανόνες δικαίου και η επιφύλαξη δημόσιας τάξης

Η ουσιαστική διαφορά ανάμεσα στους αναγκαστικούς κανόνες και την επιφύλαξη της δημόσιας τάξης έγκειται στο αποτέλεσμά τους: οι αναγκαστικοί κανόνες λειτουργούν επιθετικά (ασχέτως του περιεχομένου του αλλοδαπού δικαίου), ενώ η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης λειτουργεί αμυντικά (μόνο όταν υπάρχει κίνδυνος διακύβευσης δηλωμένων συμφερόντων από την εφαρμογή αλλοδαπής νομοθεσίας). Η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης δεν προστατεύει όλες τις αναγκαστικές διατάξεις του σλοβακικού δικαίου, αλλά μόνο εκείνες που θεωρείται ότι συνιστούν θεμελιώδη ζητήματα αρχής (όπως η αρχή της μονογαμίας).

Οι αναγκαστικοί κανόνες είναι κανόνες του εθνικού δικαίου η απόκλιση από τους οποίους δεν είναι δυνατή. Οι κανόνες αυτοί πρέπει να εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση, ασχέτως του δικαίου υπό το οποίο πρόκειται να αντιμετωπιστεί μια συγκεκριμένη έννομη σχέση επί τη βάση των κανόνων περί σύγκρουσης νόμων. Εν γένει, έχουν χαρακτήρα δημοσίου δικαίου, ή και χαρακτήρα ιδιωτικού δικαίου, όταν αποσκοπούν στην προστασία ενός συγκεκριμένου ουσιαστικού συμφέροντος. Η αξιολόγηση του κατά πόσο ένας νομικός κανόνας είναι αναγκαστικός έγκειται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου. Οι αναγκαστικοί κανόνες δεν διευκρινίζονται στο δίκαιο. Απαντώνται συνήθως στο δίκαιο των καταναλωτών και σε ορισμένους τομείς του εργατικού δικαίου (λ.χ. κανόνες σχετικά με την υγεία και την ασφάλεια, το εργασιακό ωράριο κ.λπ.). Παραδείγματος χάριν, στο οικογενειακό δίκαιο, οι κανόνες του Ποινικού Κώδικα που διέπουν αξιόποινες πράξεις κατά της οικογένειας και νεαρών ατόμων είναι αναγκαστικοί κανόνες.

Η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης προβλέπεται στο άρθρο 36 του νόμου περί ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, δυνάμει του οποίου δεν είναι δυνατή η εφαρμογή νομικής διάταξης αλλοδαπού κράτους αν το αποτέλεσμα της εφαρμογής της αντιβαίνει στις θεμελιώδεις αρχές του κοινωνικού και κρατικού συστήματος της Σλοβακικής Δημοκρατίας και τους νόμους αυτής, οι οποίοι πρέπει να τηρούνται ανεπιφύλακτα, ασχέτως της βούλησης των μερών. Αυτό σημαίνει συγκεκριμένα ότι οι συνταγματικοί κανόνες διαφυλάσσουν το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη και τις βασικές αρχές της ισότητας ενώπιον του νόμου και της απαγόρευσης των διακρίσεων βάσει φύλου, φυλής, χρώματος, θρησκείας, ιθαγένειας κ.λπ. Σύμφωνα με τον σκοπό του νόμου, η επιφύλαξη της δημόσιας τάξης πρέπει να εφαρμόζεται με φειδώ, ενώ κατά την εφαρμογή της το δικαστήριο δύναται να μην εξετάσει ή αξιολογήσει τη νομική διάταξη του αλλοδαπού κράτους, αλλά μόνο τα αποτελέσματα που θα μπορούσε να έχει η εφαρμογή της στη δημόσια τάξη της Σλοβακικής Δημοκρατίας.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Η Σλοβακική Δημοκρατία είναι μία από τις χώρες που αντιμετωπίζουν τις νομικές διατάξεις ως νόμους και όχι ως γεγονότα που χρήζουν απόδειξης. Ως εκ τούτου, οι δικαστικές αρχές λαμβάνουν αυτεπαγγέλτως μέτρα προκειμένου να διαπιστώσουν τη φύση των νομικών διατάξεων. Δυνάμει του άρθρου 53 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, για τον σκοπό του προσδιορισμού αλλοδαπού δικαίου, η δικαστική αρχή λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα: μεταξύ άλλων, αποκτά το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου με τη χρήση ίδιων πόρων, ανατρέχοντας σε γενικά προσβάσιμους πόρους, υποχρεώνοντας τους διαδίκους της διαδικασίας να παράσχουν πληροφορίες ή ζητώντας πληροφορίες από το Υπουργείο Δικαιοσύνης (το οποίο πρέπει να ανταποκρίνεται σε τέτοια αιτήματα). Αυτό σημαίνει ότι οι δικαστές μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους σχετικά με το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου ή να το προσδιορίζουν με τη βοήθεια πραγματογνωμόνων στο πεδίο του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου ή των διαδίκων, ή ακόμη και κάνοντας χρήση του διαδικτύου. Αν το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί εντός εύλογου χρονικού διαστήματος ή αν ο καθορισμός του περιεχομένου του αλλοδαπού δικαίου προσκρούει σε σοβαρά εμπόδια ή είναι ανέφικτος, τότε ισχύει το σλοβακικό δίκαιο. Σε περίπτωση αμφιβολιών κατά τον προσδιορισμό του περιεχομένου του αλλοδαπού δικαίου, τα δικαστήρια έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν τη συνεργασία του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

3 Κανόνες συγκρούσης νομών

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Συμβατικές ενοχές

Μόνο οι συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, ήτοι αστικό δίκαιο, εμπορικές, οικογενειακές, εργασιακές και άλλες παρόμοιες συμβάσεις με διεθνές στοιχείο. Όσον αφορά την τήρηση της αρχής της ελευθερίας της βούλησης των συμβαλλομένων, στην περίπτωση περιουσιακών σχέσεων, το άρθρο 9 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου δίδει σαφή προτεραιότητα στην επιλογή του δικαίου από τους ίδιους τους συμβαλλομένους (επιπροσθέτως, παρέχεται η ελευθερία επιλογής του δικαίου στον τομέα της απασχόλησης). Η επιλογή του δικαίου περιορίζεται μόνο στην περίπτωση καταναλωτικών συμβάσεων, οι οποίες, όταν το επιλεγμένο δίκαιο δεν παρέχει ικανοποιητικό βαθμό προστασίας του καταναλωτή, καλύπτονται από το νομικό σύστημα που διασφαλίζει ευνοϊκότερη αντιμετώπιση του καταναλωτή (άρθρα 9 παράγραφος 3 και 10 παράγραφος 4 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου). Σε περίπτωση μη επιλογής δικαίου, εφαρμοστέα είναι η νομοθεσία του κράτους που διασφαλίζει εύλογη διευθέτηση για συμβάσεις τέτοιου τύπου. Σύμφωνα με την αρχή της εύλογης διευθέτησης, το άρθρο 10 παράγραφοι 2 και 3 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου παρέχει ένα παράδειγμα του δικαίου που γενικά εφαρμόζεται σε συγκεκριμένους τύπους συμβάσεων: επί παραδείγματι, οι συμβάσεις αγοράς διέπονται από το δίκαιο του τόπου όπου ο πωλητής έχει εταιρική έδρα. Όσον αφορά τις συμβατικές ενοχές, ο νόμος περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου διέπει επίσης τα ουσιαστικά νομικά αποτελέσματα των συμβατικών σχέσεων (άρθρο 12), τις παραγραφές και τους συμψηφισμούς (άρθρο 13), καθώς και τις διαδικασίες για μονομερείς νομικές πράξεις (άρθρο 14) είτε αυτές απευθύνονται σε συγκεκριμένη οντότητα είτε όχι (στις περιπτώσεις αυτές το συνδετικό στοιχείο είναι ο τόπος κατοικίας του οφειλέτη).

Οι συμβατικές ενοχές του διεθνούς δικαίου περί συναλλαγματικών και επιταγών διέπονται ειδικά από τον νόμο περί συναλλαγματικών και επιταγών (άρθρο 69 κ.ε. και άρθρο 91 κ.ε.).

Νομικές πράξεις

Τα ζητήματα σύγκρουσης νόμων που σχετίζονται με το κύρος νομικών πράξεων, τις συνέπειες της ακυρότητας και τη μορφή της νομικής πράξης διέπονται από το άρθρο 4 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Το εφαρμοστέο στα αποτελέσματα των νομικών πράξεων δίκαιο ισχύει επίσης στα ζητήματα κύρους ή ακυρότητάς τους. Το εφαρμοστέο δίκαιο προσδιορίζεται από τους συναφείς κανόνες σύγκρουσης νόμων που καθορίζονται για τη συγκεκριμένη νομική πράξη. Υπάρχουν δύο εξαιρέσεις στις οποίες το κύρος μιας νομικής πράξης και οι συνέπειες της ακυρότητάς της δεν διέπονται από το ίδιο δίκαιο με τα αποτελέσματα: συγκεκριμένα, όταν το δίκαιο προβλέπει άλλως ή όταν αυτό απαιτείται για λόγους εύλογης διευθέτησης. Όσον αφορά τη μορφή μιας νομικής πράξης, αρκεί αυτή να έχει πραγματοποιηθεί σύμφωνα με το δίκαιο του τόπου όπου η πράξη εκτελέστηκε ή εκτελείται. Συνεπώς, δεν είναι απαραίτητη η διατήρηση της μορφής της πράξης που απαιτείται από το δίκαιο το οποίο έχει επιλεγεί από το δικαστήριο δικαιοδοσίας, όπως στην περίπτωση του κύρους της

πράξης. Ωστόσο, ο επικουρικός κανόνας σύγκρουσης νόμων δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί αν το δίκαιο που έχει επιλέξει το δικαστήριο δικαιοδοσίας ως εφαρμοστέο στο σύμβαση ορίζει μια γραπτή μορφή σύμβασης ως προϋπόθεση για το κύρος της.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Ο θεμελιώδης εθνικός κανόνας σύγκρουσης νόμων για τις εξωσυμβατικές ενοχές είναι το άρθρο 15 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, δυνάμει του οποίου οι αξιώσεις για βλάβες που προκλήθηκαν από παράβαση καθήκοντος που απορρέει από νομοθεσία γενικής εφαρμογής (αδικοπραξία) ή σε περιπτώσεις όπου ο νόμος απαιτεί αποζημίωση ασχέτως της μη νομιμότητας της ενέργειας (ευθύνη για το αποτέλεσμα) διέπονται από το δίκαιο του τόπου όπου προκλήθηκε η βλάβη ή του τόπου όπου προέκυψε το περιστατικό που εγείρει το δικαίωμα αποζημίωσης. Τα εφαρμοστέα συνδεδετικά στοιχεία σε διοίκηση αλλοτρίων (*negotiorum gestor*), αδικαιολόγητο πλουτισμό κ.λπ. συνάγονται αναλογικά (*mutatis mutandis*) από το άρθρο 15 και άλλες διατάξεις του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Οι γενικοί κανόνες σύγκρουσης νόμων, ήτοι ο προσδιορισμός του δικαίου που διέπει τη νομική προσωπικότητα ενός φυσικού προσώπου, θεσπίζονται στο άρθρο 3 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, όπου δηλώνεται ότι η ικανότητα ενός προσώπου σε σχέση με δικαιώματα και νομικές πράξεις διέπεται από το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το εν λόγω πρόσωπο. Εάν μια νομική πράξη εκτελεστεί στη Σλοβακική Δημοκρατία από αλλοδαπό που δεν διαθέτει νομική ικανότητα δυνάμει των νόμων του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια, αρκεί το εν λόγω πρόσωπο να διαθέτει ικανότητα σε σχέση με την οικεία πράξη δυνάμει του σλοβακικού δικαίου. Εντούτοις, μια τέτοια νομική πράξη ενδέχεται να μην θεωρείται αναγκαστικά έγκυρη δυνάμει των νόμων άλλων κρατών, περιλαμβανομένης της χώρας του αλλοδαπού.

Δυνάμει του σλοβακικού δικαίου, η ικανότητα ενός φυσικού προσώπου σε σχέση με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αποκτάται κατά τη γέννηση (κάθε παιδί που συλλαμβάνεται, εφόσον γεννηθεί εν ζωή, επίσης διαθέτει τέτοια ικανότητα) και παύει με τον θάνατό του (ή με κήρυξη θανάτου από δικαστήριο). Πλήρης νομική ικανότητα αποκτάται στην ηλικία των 18 ετών ή διά του γάμου (που επιτρέπεται από την ηλικία των 16 ετών). Η πλήρης νομική ικανότητα είναι προαπαιτούμενο για την απόκτηση διαδικαστικής ικανότητας, παρόλο που ο νόμος μπορεί να παρέχει διαδικαστική ικανότητα σε διάδικο που διαφορετικά δεν θα μπορούσε να διαθέτει την ικανότητα αυτή, λόγω χάριν σε ανήλικο γονέα σε διαδικασίες υιοθεσίας όταν φτάσει στην ηλικία των 16 ετών. Οι ανήλικοι διαθέτουν νομική ικανότητα μόνο για πράξεις που είναι από τη φύση τους κατάλληλες για τη διανοητική και πνευματική ωριμότητα που αντιστοιχεί στην ηλικία τους. Πέραν του ορίου ηλικίας, προκειμένου ένα άτομο να έχει πλήρη νομική ικανότητα, πρέπει επίσης να έχει σώας τας φρένας. Η νομική ικανότητα ενός προσώπου μπορεί να αναιρεθεί ή να περιοριστεί μόνο από δικαστήριο.

Ειδικοί εθνικοί κανόνες σύγκρουσης νόμων σχετικά με τη νομική ικανότητα ισχύουν για την ικανότητα σύναψης γάμου (άρθρο 19 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου —βλ. σημείο 3.5), για τη σύνταξη και ανάκληση διαθήκης (άρθρο 18 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου —βλ. σημείο 3.7.) και για τη διαδικαστική ικανότητα αλλοδαπών (άρθρο 49 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου). Οι κανόνες σύγκρουσης νόμων που διέπουν την ικανότητα νομικών προσώπων δυνάμει του σλοβακικού δικαίου περιέχονται στο άρθρο 22 του Εμπορικού Κώδικα, δυνάμει του οποίου η προσωπική κατάσταση των νομικών προσώπων διέπεται από τη θεωρία της σύστασης, ενώ το πεδίο εφαρμογής της ικανότητας που χορηγείται δυνάμει του εφαρμοστέου δικαίου παρέχεται επίσης δυνάμει του σλοβακικού δικαίου. Η αξιολόγηση της ικανότητας ενός προσώπου να αναλαμβάνει υποχρεώσεις σε σχέση με συναλλαγματικές και επιταγές ορίζεται από τον νόμο περί συναλλαγματικών και επιταγών, όπου δηλώνεται ότι ένα πρόσωπο δεσμεύεται από τον δίκαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια.

Όσον αφορά την οικογενειακή κατάσταση, ο όρος «τόπος κατοικίας» δεν χρησιμοποιείται στο σλοβακικό δίκαιο ως συνδεδετικό στοιχείο και διαφέρει από τον σλοβακικό όρο «μόνιμη κατοικία» (η οποία είναι καταχωρισμένη στο Δημοτολόγιο της Σλοβακικής Δημοκρατίας). Το δικαίωμα ενός προσώπου στο όνομα υπάγεται στην προσωπική κατάσταση κατ' αναλογία, με το εφαρμοστέο δίκαιο να είναι το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο στη νομική και διαδικαστική ικανότητα του οικείου προσώπου.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Δυνάμει του εθνικού δικαίου, μητέρα είναι η γυναίκα που έχει γεννήσει το παιδί. Σε περίπτωση αμφιβολιών σχετικά με τη μητρότητα, το δικαστήριο αποφασίζει βάσει γεγονότων που προσδιορίζονται σε σχέση με τη γέννηση. Η πατρότητα καθορίζεται βάσει τριών μαχητών κριτηρίων πατρότητας, τα οποία προσδιορίζονται στον νόμο αριθ. 36/2005 για την οικογένεια (νόμος περί οικογενειών): (i) η διάρκεια του γάμου, (ii) η δήλωση αναγνώρισης από τους γονείς στο Ληξιαρχείο, και (iii) ο χρόνος της σεξουαλικής επαφής ανάμεσα στον πιθανολογούμενο πατέρα και τη μητέρα του παιδιού.

Ο νόμος περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου περιλαμβάνει κανόνες σύγκρουσης νόμων σχετικά με τον προσδιορισμό (αναγνώριση ή αντίκρουση) της πατρότητας, σε σύνδεση με τον χρόνο γέννησης του παιδιού. Δυνάμει του άρθρου 23 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, το εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει αποκτήσει το παιδί με τη γέννηση. Το δίκαιο ισχύει συγκεκριμένα για τον προσδιορισμό του υποκειμένου μιας δήλωσης πατρότητας, της μορφής που πρέπει να έχει μια τέτοια δήλωση και του κατά πόσο είναι εφικτή η αναγνώριση της πατρότητας του συλληφθέντος παιδιού. Εάν, κατά τη γέννηση, ένα παιδί αποκτήσει περισσότερες από μία ιθαγένειες ή καμία ιθαγένεια, τότε εφαρμόζεται το άρθρο 33 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Εάν ένα παιδί αποκτήσει τη σλοβακική ιθαγένεια με τον τρόπο αυτό, αλλά έχει γεννηθεί και ζει σε αλλοδαπή χώρα, τότε το εφαρμοστέο δίκαιο στην περίπτωση αυτή είναι το δίκαιο του κράτους όπου το παιδί έχει συνήθη διαμονή. Δυνάμει του άρθρου 23 παράγραφος 3 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, αν ένα παιδί (ασχέτως ιθαγένειας) ζει (ήτοι έχει μόνιμη κατοικία) στη Σλοβακική Δημοκρατία κατά τον χρόνο προσδιορισμού της πατρότητας, τότε η πατρότητα μπορεί να προσδιοριστεί σύμφωνα με το σλοβακικό δίκαιο, εφόσον αυτό είναι προς το συμφέρον του παιδιού. Η εν λόγω διάταξη επιτρέπει την εναλλακτική δυνατότητα της εξέτασης του κύρους της αναγνώρισης δυνάμει του δικαίου του κράτους όπου έγινε η αναγνώριση της πατρότητας, και όχι δυνάμει του δικαίου της ιθαγένειας του παιδιού κατά τον χρόνο γέννησης. Εντούτοις, προκειμένου η αναγνώριση της πατρότητας να είναι έγκυρη, αρκεί η αναγνώριση να είναι σύμφωνη προς το δίκαιο του κράτους όπου πραγματοποιήθηκε.

3.4.2 Υιοθεσία

Δυνάμει του σλοβακικού νόμου περί οικογενειών, με την υιοθεσία γεννιάται σχέση ανάμεσα στο υιοθετούμενο παιδί και τον θετό γονέα (και τους συγγενείς αυτού) η οποία είναι νομικώς πανομοιότυπη με εκείνη μιας βιολογικής οικογένειας. Μόνο το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει σχετικά με την υιοθεσία, βάσει πρότασης από τον υιοθετούντα γονέα, ο οποίος δεν είναι απαραίτητο να είναι Σλοβάκος υπήκοος, πρέπει όμως να έχει καταχωριστεί στο μητρώο υιοθεσιών, σύμφωνα με τον νόμο αριθ. 305/2005 περί κοινωνικής και νομικής προστασίας των παιδιών και κοινωνικής κηδεμονίας. Μόνο παιδιά κάτω των 18 ετών είναι δυνατόν να υιοθετηθούν. Η τρέχουσα νομοθεσία επιτρέπει την από κοινού υιοθεσία ενός παιδιού μόνο από παντρεμένους συντρόφους (ή από σύζυγο που ζει με έναν από τους γονείς του παιδιού εντός γάμου ή τον χήρο/τη χήρα γονέα ή θετού γονέα). Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, υπάρχει δυνατότητα υιοθεσίας παιδιού από ένα μόνο πρόσωπο. Για την υιοθεσία ανηλίκου στο εξωτερικό απαιτείται η συναίνεση του σλοβακικού Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικών Υποθέσεων και Οικογένειας ή κρατικής διοικητικής αρχής την οποία υποδεικνύει το εν λόγω Υπουργείο. Υπάρχει δυνατότητα ακύρωσης μιας υιοθεσίας με δικαστική απόφαση εντός διαστήματος έξι μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση περί υιοθεσίας απέκτησε ισχύ δεδικασμένου.

Δυνάμει του άρθρου 26 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, η υιοθεσία διέπεται από το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει ο θετός γονέας. Εάν οι θετοί γονείς έχουν διαφορετική ιθαγένεια, εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο του κράτους της κοινής συνήθους διαμονής των συζύγων. Εάν δεν υπάρχει συνήθης διαμονή, η υιοθεσία διέπεται από το δίκαιο με το οποίο έχουν τους στενότερους δεσμούς. Το σλοβακικό δίκαιο μπορεί να εφαρμόζεται όταν το αλλοδαπό δίκαιο απαγορεύει εξολοκλήρου την υιοθεσία ή όταν την επιτρέπει μόνο υπό ιδιαίτερα δυσχερείς συνθήκες, και αν ο θετός γονέας ή τουλάχιστον ο ένας εκ των θετών γονέων έχει ζήσει για παρατεταμένο χρονικό διάστημα στη Σλοβακική Δημοκρατία (που στη νομολογία συνεπάγεται διάστημα τουλάχιστον ενός έτους). Δυνάμει του άρθρου 26α του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, η θέση ενός παιδιού σε μέριμνα προ της υιοθεσίας (που, σύμφωνα με το σλοβακικό δίκαιο, προηγείται της υιοθεσίας) διέπεται από το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής του παιδιού. Το δίκαιο της χώρας της ιθαγένειας του υιοθετούμενου παιδιού εφαρμόζεται κατά την εξέταση της ανάγκης να ζητηθεί συναίνεση του παιδιού για την υιοθεσία ή έγκριση από άλλα πρόσωπα ή θεσμούς (άρθρο 27 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου). Η εν λόγω διάταξη ισχύει επίσης σε περιπτώσεις παρόμοιες με την υιοθεσία, όπως

η αναγνώριση παιδιού γεννηθέντος εκτός γάμου ως νόμιμου τέκνου (που δεν αναγνωρίζεται από τη σλοβακική νομοθεσία).

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Σύμφωνα με το σλοβακικό δίκαιο, γάμος δύναται να συναφθεί μόνο από άνδρα και γυναίκα που έχουν σώας τας φρένας και οι οποίοι, κατά τον χρόνο σύναψης του γάμου, δεν δύνανται να βρίσκονται σε άλλο γάμο. Ο νόμος απαγορεύει τον γάμο μεταξύ ανιόντων συγγενών, κατιόντων συγγενών και αδελφών, καθώς και ανηλίκων (το δικαστήριο μπορεί κατ' εξαίρεση να επιτρέψει τη σύναψη γάμου ανηλίκου άνω των 16 ετών). Η προϋπόθεση της συγκεκριμένης ηλικίας ανήκει στους αναγκαστικούς κανόνες του σλοβακικού δικαίου. Δυνάμει της σλοβακικής νομοθεσίας, γάμος συνάπτεται με δήλωση συναίνεσης σε Ληξιαρχείο ή ενώπιον εκκλησιαστικής αρχής.

Σύμφωνα με τον νόμο περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (άρθρα 19 και 20), η ικανότητα ενός προσώπου να συνάψει γάμο και οι προϋποθέσεις για το κύρος του διέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχει το πρόσωπο. Όσον αφορά τη μορφή σύναψης του γάμου, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του τόπου όπου αυτός συνάπτεται. Σε αντίθεση με τους γενικούς κανόνες σύγκρουσης νόμων (άρθρα 3 και 4 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου), η επικουρική χρήση του σλοβακικού δικαίου αποκλείεται. Όταν πρόκειται για την εξέταση της μορφής σύναψης ενός γάμου, εφόσον το εφαρμοστέο δίκαιο είναι εκείνο του τόπου τέλεσης του γάμου, το δίκαιο αυτό χρησιμοποιείται για την εξέταση ζητημάτων όπως, ενδεικτικά, ο τρόπος με τον οποίο ένα άτομο δηλώνει συναίνεση σε γάμο, ο αριθμός των μαρτύρων, ο αρμόδιος για την τέλεση του γάμου φορέας, η επιλογή της σύναψης γάμου με πληρεξούσιο και ούτω καθεξής. Το εν λόγω κριτήριο δεν ισχύει στην περίπτωση γάμων από προξενική αρχή. Η σύναψη γάμου Σλοβάκων πολιτών στο εξωτερικό από μη σλοβακική αρχή, η οποία έχει εξουσιοδοτηθεί για τον σκοπό αυτό, καλύπτεται από το άρθρο 20α του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, όπου δηλώνεται ότι ένας τέτοιος γάμος είναι έγκυρος στη Σλοβακική Δημοκρατία εφόσον είναι έγκυρος στο κράτος της αρχής ενώπιον της οποίας συνήφθη, και εφόσον δεν υπάρχουν κωλύματα για τον γάμο δυνάμει του σλοβακικού ουσιαστικού δικαίου.

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Το σλοβακικό δίκαιο δεν περιέχει καμία διάταξη για σχέσεις άλλες από τον γάμο. Στη νομική θεωρία αναγνωρίζεται η ύπαρξη συντρόφων στο πλαίσιο ελεύθερης σχέσης, ήτοι η σχέση μεταξύ άνδρα και γυναίκας που δεν είναι παντρεμένοι, αλλά έχουν σχέση συμβίωσης. Ωστόσο, πρόκειται για ένωση *de facto*, άνευ νομικής σημασίας. Ομοίως, το σλοβακικό δίκαιο δεν αναγνωρίζει (καταχωρισμένες) σχέσεις συμβίωσης που έχουν συναφθεί μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου, ούτε και τον δικαστικό (νομικό) χωρισμό.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Δυνάμει του εθνικού ουσιαστικού δικαίου, ο όρος διαζύγιο σημαίνει λύση του γάμου μεταξύ ζώντων συζύγων από δικαστήριο. Σε περίπτωση διαζυγίου μεταξύ των γονέων ανηλίκου τέκνου, το δικαστήριο πρέπει επίσης να αποφασίσει σχετικά με την άσκηση των γονικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Η σλοβακική νομοθεσία προβλέπει επίσης εναλλασόμενη επιμέλεια.

Το άρθρο 22 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου καθορίζει κανόνες σύγκρουσης νόμων σχετικά με τη λύση μιας έγγαμης συγκατοίκησης μέσω διαζυγίου, με κήρυξη του γάμου ως άκυρου ή με τη διαπίστωση ότι δεν υφίστατο ποτέ. Συνεπώς, εφαρμόζεται κυρίως στους κανόνες σύγκρουσης νόμων σχετικά με τη λύση του γάμου μεταξύ ζώντων συζύγων. Η λύση του γάμου μέσω διαζυγίου διέπεται από το δίκαιο του κράτους του οποίου οι σύζυγοι έχουν την ιθαγένεια κατά τον χρόνο έναρξης της διαδικασίας. Όπως και στην περίπτωση των προσωπικών και περιουσιακών σχέσεων των συζύγων, το εφαρμοστέο κριτήριο είναι η ιθαγένειά τους σε σχέση με ένα συγκεκριμένο χρονικό σημείο, ήτοι τον χρόνο έναρξης της διαδικασίας του δικαστικού χωρισμού (συνεπώς, η αρχική ιθαγένεια ή οιαδήποτε μεταβολή στην ιθαγένειά τους δεν έχει καμία συνάφεια). Εάν κατά τον χρόνο έναρξης της διαδικασίας του δικαστικού χωρισμού οι σύζυγοι δεν είχαν την ίδια ιθαγένεια, τότε δεν μπορεί να εφαρμοστεί το κριτήριο της χώρας ιθαγένειας και εφαρμόζεται το σλοβακικό δίκαιο. Σε περίπτωση που το εφαρμοστέο (αλλοδαπό) δίκαιο δεν επιτρέπει τη λύση του γάμου μέσω διαζυγίου ή την επιτρέπει μόνο σε εξαιρετικά δυσχερείς συνθήκες, αλλά οι σύζυγοι —ή τουλάχιστον ο ένας εξ αυτών— έχουν ζήσει στη Σλοβακική Δημοκρατία για παρατεταμένο χρονικό διάστημα, τότε μπορεί να εφαρμοστεί το σλοβακικό δίκαιο. Εφόσον η εν λόγω δυνατότητα παρέχεται μόνο σε άτομα που έχουν δέουσα σχέση με τη Σλοβακική Δημοκρατία, η νομολογία

ορίζει ότι τα εν λόγω πρόσωπα πρέπει να έχουν διαμείνει στη Σλοβακική Δημοκρατία για τουλάχιστον ένα έτος.

Όσον αφορά το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια έχουν οι σύζυγοι, τα συνδεδεμένα στοιχεία που ορίζονται στο άρθρο 22 παράγραφος 3 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου για την αξιολόγηση του κύρους ενός γάμου και της ύπαρξης ή όχι του γάμου βρίσκεται σε ασυμφωνία με τα άρθρα 19 και 20 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, που διέπει την ικανότητα σύναψης γάμου, το κύρος και τη μορφή του γάμου. Η νομολογία προβλέπει ότι τα άρθρα 19 και 20 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου εφαρμόζονται όταν η δυνατότητα σύναψης γάμου (από άποψη ικανότητας και μορφής) αξιολογείται πριν από τη σύναψη, ενώ το άρθρο 22 παράγραφος 3 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου εφαρμόζεται όταν το κύρος ενός γάμου αξιολογείται αναδρομικά ή όταν η αξιολόγηση σχετίζεται με το ζήτημα της ύπαρξης ή όχι ενός γάμου. Ομοίως, η νομολογία ορίζει ότι στην περίπτωση του άρθρου 22 παράγραφος 3 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους του οποίου οι σύζυγοι είχαν την ιθαγένεια κατά τον χρόνο που ο γάμος επρόκειτο να συναφθεί.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Το σλοβακικό δίκαιο αναγνωρίζει έξι βασικούς τύπους υποχρέωσης διατροφής: την υποχρέωση διατροφής των γονέων προς τα παιδιά (που θεωρείται η σημαντικότερη), την υποχρέωση διατροφής των παιδιών προς τους γονείς, την υποχρέωση διατροφής μεταξύ άλλων συγγενών, την υποχρέωση διατροφής μεταξύ συζύγων, τη συνεισφορά στη διατροφή για διαζευγμένο/διαζευγμένη σύζυγο και τη συνεισφορά και την επιστροφή συγκεκριμένων δαπανών σε άγαμη μητέρα. Οι κανόνες σύγκρουσης νόμων που περιέχονται στο άρθρο 24α του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου αφορούν ρητά την υποχρέωση διατροφής των γονέων προς τα παιδιά και καλύπτουν όλους τους τύπους της υποχρέωσης διατροφής πλην των αξιώσεων που εγείρει η μητέρα του παιδιού από τον πατέρα (δίκαιο της ιθαγένειας της μητέρας, άρθρο 25 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου), άσχετα με το αν ο δικαιούχος είναι ενήλικος ή ανήλικος. Οι εν λόγω σχέσεις καλύπτονται από το δίκαιο του κράτους μόνιμης ή συνήθους κατοικίας του δικαιούχου σε περίπτωση ανήλικου παιδιού. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα σλοβακικά δικαστήρια αποφασίζουν σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας στην οποία ασκήθηκε η αγωγή. Άλλες υποχρεώσεις διατροφής (λ.χ. υποχρεώσεις διατροφής μεταξύ συζύγων) διέπονται από το δίκαιο του κράτους μόνιμης κατοικίας του δικαιούχου.

Το συνδεδεμένο στοιχείο της συνήθους διαμονής του παιδιού είναι το κύριο συνδεδεμένο στοιχείο που εφαρμόζεται στις σχέσεις μεταξύ γονέων και παιδιών. Μόνο σε εξαιρετικές συνθήκες το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη το δίκαιο οποιουδήποτε άλλου κράτους έχει ουσιαστική σχέση με την υπόθεση.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Σύμφωνα με τους κανόνες σύγκρουσης νόμων που περιέχονται στο άρθρο 21 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου όσον αφορά τις περιουσιακές σχέσεις μεταξύ συζύγων, ως συνδεδεμένο στοιχείο αναγνωρίζεται η ιθαγένεια των συζύγων. Ωστόσο, τούτο ισχύει με συνέπεια μόνο εάν οι σύζυγοι φέρουν την ιθαγένεια του ίδιου κράτους. Σε διαφορετική περίπτωση εφαρμόζεται το σλοβακικό δίκαιο. Ο νόμος περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου δεν προβλέπει τις περιπτώσεις μεταβολής του συνδεδεμένου στοιχείου (μεταβολή στην κοινή ιθαγένεια των συζύγων). Ωστόσο, από τη νομολογία προκύπτει ότι το εφαρμοστέο δίκαιο προσδιορίζεται από τον χρόνο κατά τον οποίο προέκυψε το ουσιαστικό από νομική άποψη συμβάν. Το άρθρο 21 παράγραφος 2 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου εξαιρεί τις δυναμικές συγκρούσεις, καθώς προσδιορίζει ότι οιαδήποτε συμφωνημένη ρύθμιση του οικογενειακού δικαίου (λ.χ. συμφωνίες περιορισμού της κοινοκτημοσύνης, γαμικά σύμφωνα κ.λπ.) πρέπει να αξιολογείται σύμφωνα με το εφαρμοστέο στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων δίκαιο κατά τον χρόνο σύναψης της ρύθμισης. Ο κανόνας σύγκρουσης νόμων δύναται να εφαρμοστεί μόνο σε σχέση με άλλο κανόνα σύγκρουσης νόμων, όχι όμως αυτοτελώς.

Το σλοβακικό ουσιαστικό δίκαιο καθορίζει έναν ειδικό τύπο περιουσιακών σχέσεων μεταξύ συζύγων: την κοινοκτημοσύνη μεταξύ συζύγων, η οποία δημιουργείται με τη σύναψη του γάμου και παύει με τη λύση αυτού. Το πεδίο εφαρμογής της κοινοκτημοσύνης μπορεί εν συνεχεία να περιοριστεί ή να διευρυνθεί βάσει αμοιβαίας συμφωνίας μεταξύ των συζύγων ή να τροποποιηθεί με άλλο τρόπο (περιλαμβανομένης της λύσης ή της αποκατάστασης) με δικαστική απόφαση. Το σλοβακικό δίκαιο δεν προβλέπει τη σύναψη προγαμιαίων συμφώνων.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Δυνάμει του κανόνα σύγκρουσης νόμων, η κληρονομική διαδοχή βασίζεται σε ένα μόνο συνδεδεμένο στοιχείο: σύμφωνα με τον γενικό κανόνα σύγκρουσης νόμων του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, οι

κληρονομικές σχέσεις διέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου ο διαθέτης είχε την ιθαγένεια τη στιγμή του θανάτου του (άρθρο 17). Πρόκειται για το μοναδικό συνδετικό στοιχείο για το σύνολο της διαδοχής, χωρίς να γίνεται διάκριση μεταξύ υλικών ή άυλων περιουσιακών στοιχείων. Εάν ο διαθέτης, κατά τον χρόνο του θανάτου του, είχε δύο ή περισσότερες ιθαγένειες ή ήταν άπατρις, η εφαρμοστέα ιθαγένεια προσδιορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 33 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Όσον αφορά την ικανότητα σύνταξης ή ανάκλησης διαθήκης και τα αποτελέσματα τυχόν έλλειψης βούλησης και ανεπαρκειών στην έκφραση βούλησης, εφαρμοστέα ιθαγένεια είναι η ιθαγένεια του διαθέτη κατά τον χρόνο έκφρασης των προθέσεων του. Αυτό σημαίνει ότι ενδεχόμενη μεταβολή ιθαγένειας μετά την έκφραση των εν λόγω προθέσεων δεν επηρεάζει το κύρος της διαθήκης ή της ανάκλησής της. Συνεπώς, το άρθρο 18 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου είναι ειδικός κανόνας σε σχέση με το άρθρο 3 παράγραφος 2 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, στο οποίο αναφέρεται ότι, για να μπορεί ένας αλλοδαπός να εκτελέσει νομική πράξη εντός της Σλοβακικής Δημοκρατίας, αρκεί να διαθέτει τη σχετική ικανότητα δυνάμει του σλοβακικού δικαίου. Το δίκαιο που προσδιορίζεται σύμφωνα με τη χώρα ιθαγένειας κατά τον χρόνο έκφρασης της βούλησης ισχύει επίσης για τον προσδιορισμό του τρόπου κατάλειψης περιουσιακών στοιχείων με διαθήκη κατά τον θάνατο. Η μορφή και η ανάκληση μιας διαθήκης διέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου ο διαθέτης ήταν υπήκοος κατά τη σύνταξη της διαθήκης. Εντούτοις, αρκεί η διαθήκη να συμμορφώνεται προς το δίκαιο του κράτους όπου συντάχθηκε (άρθρο 18). Ο εν λόγω επιπρόσθετος κανόνας σύγκρουσης νόμων εφαρμόζεται όταν ο διαθέτης δεν είχε τηρήσει τη μορφή της διαθήκης που προβλέπεται από το κράτος του οποίου ήταν υπήκοος κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης. Αυτό σημαίνει ότι αν ο διαθέτης δεν πληροί τις προϋποθέσεις που διέπουν τη μορφή της διαθήκης και προβλέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου ήταν υπήκοος κατά τη σύνταξη της διαθήκης, αλλά πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από το δίκαιο του τόπου όπου συντάχθηκε η διαθήκη, τότε η εν λόγω διαθήκη θεωρείται έγκυρη.

Δυνάμει του σλοβακικού ουσιαστικού δικαίου, περιουσιακά στοιχεία μπορούν να κληρονομηθούν βάσει νόμου, βάσει διαθήκης ή βάσει αμφοτέρων. Ο νόμος περιγράφει τέσσερα επίπεδα (τάξεις) διαδόχων ανάλογα με τα κληρονομικά δικαιώματα, σύμφωνα με τα οποία οι διάδοχοι του αμέσως ανώτερου επιπέδου αποκλείουν εκείνους των επόμενων επιπέδων. Στην πρώτη ομάδα περιλαμβάνονται τα τέκνα και ο/η σύζυγος του διαθέτη. Στις επόμενες ομάδες περιλαμβάνονται άλλοι συγγενείς και άτομα που ζούσαν με τον θανόντα σε κοινό νοικοκυριό επί τουλάχιστον ένα έτος πριν από τον θάνατό του και τα οποία, για τον λόγο αυτό, φρόντιζαν το κοινό νοικοκυριό ή η διαβίωσή τους εξαρτιόταν από τον θανόντα. Όσον αφορά την κληρονομιά βάσει διαθήκης, ο νόμος προβλέπει ότι οι διαθήκες που πληρούν τις νομικά προβλεπόμενες προϋποθέσεις συντάσσονται από τον διαθέτη ή με συμβολαιογραφική πράξη. Η ελάχιστη επιτρεπόμενη ηλικία για τη σύνταξη διαθήκης είναι τα 15 έτη. Υπάρχουν περιορισμοί αναφορικά με την ελευθερία διάθεσης περιουσιακών στοιχείων μέσω διαθήκης, βάσει των οποίων οι ανήλικοι κατιόντες συγγενείς πρέπει να λαμβάνουν τουλάχιστον το μερίδιο της περιουσίας που τους αναλογεί δυνάμει του νόμου, ενώ οι ενήλικοι κατιόντες συγγενείς πρέπει να λαμβάνουν τουλάχιστον το ήμισυ της νόμιμης μοίρας τους. Το σλοβακικό δίκαιο προβλέπει αποποίηση της κληρονομιάς (μόνο στο σύνολό της, για στοιχεία τόσο του ενεργητικού όσο και του παθητικού), κληρονομική ανικανότητα (όπως προβλέπεται από τον νόμο), αποκλήρωση κατιόντων συγγενών (βάσει εγγράφου αποκλήρωσης το οποίο έχει συνταχθεί από τον θανόντα) και ξενοκληρία (με την οποία, όταν δεν υπάρχουν κληρονόμοι, η περιουσία περιέρχεται στο κράτος), αλλά δεν αναγνωρίζει από κοινού διαθήκες, συμβάσεις για την κληρονομική διαδοχή ή δωρεά αιτία θανάτου.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Το σλοβακικό δίκαιο ορίζει την ακίνητη περιουσία ως γη ή οικοδομή που ερείδεται στο έδαφος με στέρεα θεμέλια (άρθρο 119 του Αστικού Κώδικα).

Δυνάμει του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, το γενικό συνδετικό στοιχείο για εμπράγματα δικαιώματα σε ακίνητη περιουσία είναι το δίκαιο του τόπου όπου βρίσκεται η εν λόγω περιουσία (άρθρο 5 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, που ισχύει επίσης για κινητά περιουσιακά στοιχεία, όταν αυτά δεν καλύπτονται από τα άρθρα 6 και 8 —βλέπε σημείο 2.3.). Ωστόσο, το άρθρο 7 του νόμου περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου κατισχύει του εν λόγω κανόνα, καθώς αναφέρει ότι λαμβάνονται υπόψη οι καταχωρίσεις σε εθνικά αρχεία με τις οποίες θεσπίζονται, τροποποιούνται ή παύουν τα εμπράγματα δικαιώματα σε περιουσία που βρίσκεται στο κράτος το δίκαιο του οποίου διέπει τους νομικούς λόγους για τη θέσπιση, την τροποποίηση ή την παύση των εμπράγματων δικαιωμάτων στην εν λόγω περιουσία. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η εφαρμοστέα νομοθεσία είναι η νομοθεσία για τις καταχωρίσεις σε δημόσια αρχεία που ισχύει στον τόπο όπου βρίσκεται η περιουσία.

Σύμφωνα με το σλοβακικό δίκαιο, ο όρος «δημόσια αρχεία» σχετίζεται με το μητρώο εγγείου ιδιοκτησίας και των οικοδομών (κτηματολόγιο) (νόμος αριθ. 162/1995 περί εγγείου ιδιοκτησίας και οικοδομών), αλλά στο ιστορικό των μητρώων περιουσιακών στοιχείων περιλαμβάνεται το κτηματολόγιο, το μητρώο σιδηροδρόμων, το μητρώο εξορύξεων και το μητρώο πλωτών οδών.

3.9 Αφερεγγυότητα

Οι διαδικασίες αφερεγγυότητας με στοιχείο αλλοδαπότητας όπου εμπλέκεται κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου διέπονται από τον νόμο αριθ. 7/2005 περί αφερεγγυότητας και αναδιάρθρωσης («Πτωχευτικός Κώδικας»), εκτός αν υπάρχει αντίθετη διάταξη στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου. Δυνάμει του Πτωχευτικού Κώδικα, αν η Σλοβακική Δημοκρατία δεν δεσμεύεται από διεθνή συνθήκη η οποία διέπει την ικανοποίηση των πιστωτών πτωχεύσαντος οφειλέτη, τότε εφαρμόζεται η αρχή της αμοιβαιότητας για την αναγνώριση αλλοδαπών αποφάσεων σε διαδικασίες στο πλαίσιο του Πτωχευτικού Κώδικα. Αφερεγγυότητα που κηρύχθηκε από σλοβακικό δικαστήριο ισχύει και για περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται εντός της επικράτειας αλλοδαπού κράτους, αν αυτό δεν αντιβαίνει στους νόμους του εν λόγω κράτους.

Ο νόμος περί του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου περιλαμβάνει κανόνες σύγκρουσης νόμων οι οποίοι ισχύουν αναλογικά (*mutatis mutandis*) σε περιπτώσεις πτώχευσης, ήτοι το άρθρο 5 (συνδεδειγμένο στοιχείο είναι ο τόπος όπου βρίσκεται το κινητό ή ακίνητο περιουσιακό στοιχείο), το άρθρο 7 (συνδεδειγμένο στοιχείο για την καταχώριση στα δημόσια αρχεία είναι ο τόπος όπου βρίσκεται το περιουσιακό στοιχείο) και τις διατάξεις που διέπουν τις ενοχές (άρθρο 9 κ.ε.).

■ Τελευταία επικαιροποίηση: 06/05/2024

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα